

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

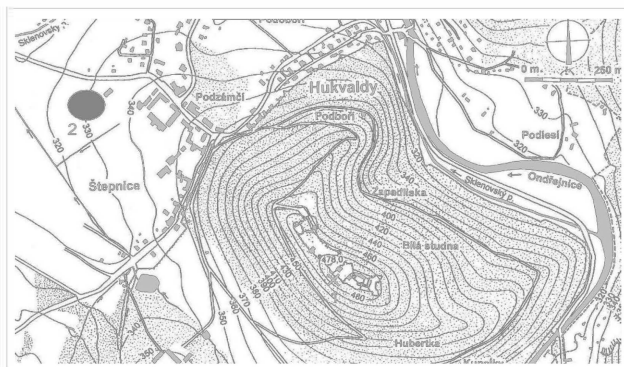
Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

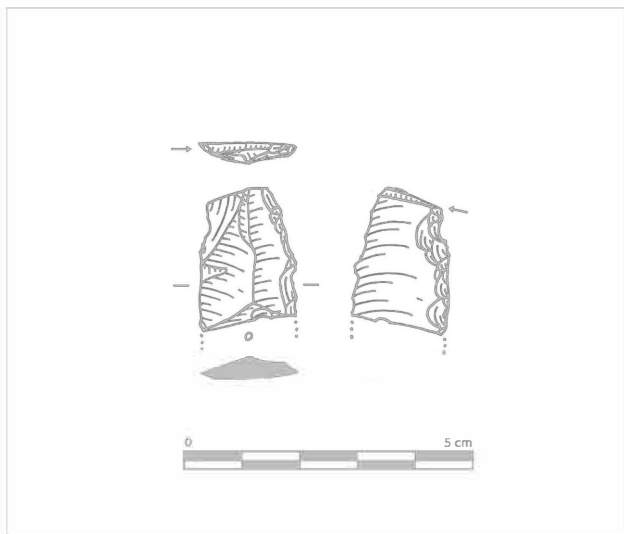
MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 21: Hukvaldy. „Hradní kopec“. Fig. 21: Hukvaldy. „Castle hill“.

Obr. 22: Hukvaldy. Příčné rydlo na zlomené čepeli. Fig. 22: Hukvaldy. Transversal burin on a broken blade.

Zde byl prostřednictvím povrchového sběru realizovaného od roku 2003 D. Figeřem a R. Jelínkovou shromážděn soubor patinované kamenné štípané industrie rámcově datovatelné do mladého paleolitu. Nadmořská výška této polohy činí 330 m.

Výše zmíněné nové nálezy z Hukvald doplňují paleolitické osídlení v oblasti Pobeskydí, vedle známých lokalit Příbor-„Jánský sloup“ a Sviadnov-„Štandl“ (Grepl 1994; Diviš 2003).

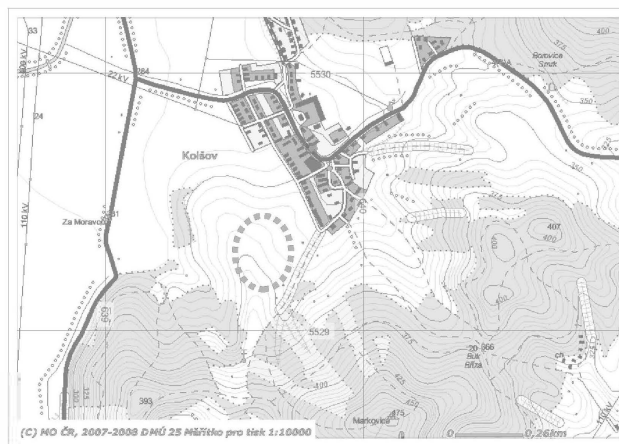
Dalibor Figeř

Literatura

- Diviš, J. 2003: Objevy členů příborského archeologického kroužku během posledních 30 let. *Archeologie Moravy a Slezska* 2003, 9–22.
- Grepl, E. 1994: Nové sběry ze Štandlu u Frýdku-Místku. *Informační zpravodaj*, Prosinec 1994, 71–72. Kopřivnice: ČAS – pobočka pro severní Moravu a Slezsko.

Summary

An isolated artifact made from erratic silicite was collected on „Castle Hill“ at Hukvaldy.

Obr. 23: Kolšov. Poloha artefaktů je vyznačena oválem. Fig. 23: The oval indicates the location of the artifacts.

KOLŠOV (OKR. ŠUMPERK).

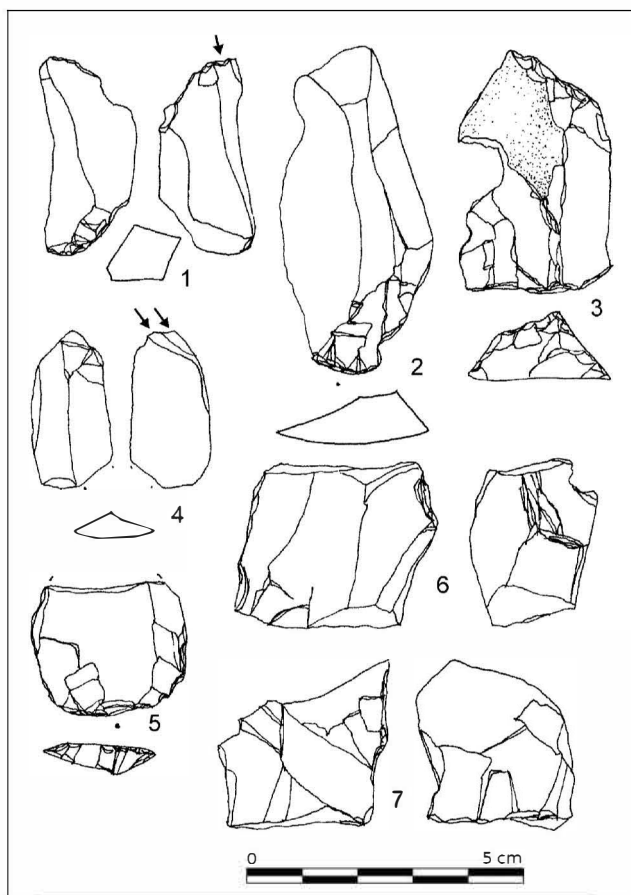
„Za humny“. EUP? Mladý paleolit? Sídliště. Povrchový sběr. Uložení: Vlastivědné muzeum Šumperk.

Na jaře roku 2008 byla amatérským archeologem M. Jahnem náhodně objevena nová paleolitická stanice na severní Moravě. Sběratel rozpoznal význam předmětů a o svém nález bezprostředně informoval profesionálního archeologa z Vlastivědného muzea v Šumperku. Společně pak provedli zpětné zaměření artefaktů pomocí GPS (JTSK – střed koncentrace: 565707.8; 1085449.7) a od té doby je podobně zaměřován i každý nový nález. Na další prospekci se kromě M. Jahna podílel hlavně další místní nadšenec V. Flášar a archeologové z VM Šumperk (M. Baják, J. Halama).

Obec Kolšov se nachází na severní Moravě, na samém začátku Hornomoravského úvalu, zhruba 10 km JZ od Šumperku. Prostor nálezů je na ZM 1:10 000 14-41-25 možno vymežit nadmořskou výškou 327–347 m. Jde o výrazný hřbet, ubíhající k severu až severozápadu do údolí Moravy ze sedla mezi vrcholem Markovice (475 m n. m.) a kótou 380 m n.m. západně od ní. Další artefakty byly nalézány v řídkém širším rozptylu dolů po svahu, zejména severovýchodně směrem ke Kolšovu. Prostor lokality je nyní odlesněný a zemědělsky obdělávaný (obr. 23). První nalezené artefakty byly ještě na podzim roku 2008 rozmnoženy o další, a ačkoliv kolekce prozatím neobsahuje výrazné signifikantní typy, považujeme za nezbytné upozornit na její existenci.

Ze sběrů pochází celkem 36 artefaktů, většinou pokrytých velmi silnou vrstvou patiny. Přesto můžeme konstatovat pestrou škálu použité suroviny: vedle silicitu z glacienních sedimentů také pravděpodobně jeden silicit krakovsko-čenstochovské jury, rohovec typu Troubky-Zdislavice a moravské jurské rohovce. Předpokládáme, že na lokalitu byly přineseny i silicity z glacienních sedimentů, neboť sem již nedosáhlo elsterské ani sálské kontinentální zalednění a neměly by být sekundárně přineseny ani tokem Moravy (Přichystal 2002, 68).

Zhodnocení štípané industrie: Na podkladě vůbec prvního sběru, který obsahoval zejména drobné šupinky a úštěpy ze silicitu z glacienních sedimentů, jsme se domnívali, že by snad mohlo jít o novou magdalénienskou

Obr. 24: Kolšov. Výběr artefaktů. Kresba Z. Nerudová. Fig. 24: Kolšov. Selected artifacts. Drawing by Z. Nerudová.

stanici, obdobnou Lošticím I (Neruda, Nerudová 2008). Po zhodnocení všech dosavadních nálezů musíme naši klasifikaci přehodnotit. Soubor neobsahuje téměř žádné výrazné typy; z nástrojů, které stojí za zmínku, jsou zde přítomny nevýrazné rydlo kombinované s odštěpovačem (obr. 24: 1), šikmá retuš na masivním preparačním odštěpu (obr. 24: 3) a hranové rydlo (obr. 24: 4). Vedle těchto nástrojů upoutá masivní preparační čepel (obr. 24: 2) a jednoznačný levalloiský polotovár: báze zlomeného levalloiského hrotu s perfektně fasetovanou patkou (obr. 24: 5) a další levalloiský až snad pseudo-levalloiský úštěp. Mimo tyto dva předměty se v kolekci nachází další jeden či dva zlomky úštěpů, které by mohly být výsledkem diskoidního sbíjení. Zbylá většina debitage je naprosto nevýrazná. Nalezena byla také jádra; dvě jsou značně vytěžená a se změněnou orientací (obr. 24: 6,7), další dvě jádra jsou blíže neurčitelné fragmenty.

Na podkladě distribuce artefaktů v ploše a jejich charakteru se domníváme, že v Kolšově byly nalezeny dvě paleolitické a jedna postpaleolitická (neolitická) stanice. Prozatím je nálezů velmi málo a jsou značně nevýrazné, takže je můžeme hodnotit jen s největší opatrností. Domníváme se, že by část nalezené štípané industrie obsahující levalloiské artefakty mohla patřit počátku mladého paleolitu, zbylé nálezy pak snad gravettienu. Z hlediska sídelní strategie se ostatně jedná o velmi zajímavou polohu, z níž bylo možné vizuálně kontrolovat nivu řeky Moravy, tekoucí západně od lokality, a současně i tok řeky Oskavy, nacházející se východně. Z tohoto regionu dopo-

sud paleolitické osídlení nebylo známo, protože je stranou všech hlavních známých center. Nicméně je zapotřebí počítat i s poněkud neobvykle situovanými nalezišti, mezi něž patří i paleolitická industrie nalezená A. Přichystalem v Nížkém Jeseníku (A. Přichystal, P. Neruda osobní sdělení). Stanice v Kolšově bude i do budoucna sledována.

Zdeňka Nerudová, Jakub Halama

Literatura

Neruda, P., Nerudová, Z. 2008: Loštice I – výzkum nové magdalénienské stanice v oblasti střední Moravy. *Archaeologické rozhledy* 60, 509–528.

Přichystal, A. 2002: Zdroje kamenných surovin. In: Svoboda J. a kol.: *Paleolit Moravy a Slezska*. Dolnověstonické studie 8, Brno, 67–76.

Summary

A new Paleolithic site was found in northern Moravia in spring 2008. Currently, we only have a small collection of chipped stone artifacts from this site with debris and flakes being most common. There are only three non-diagnostic tool types in the collection (two burins and a flake with terminal retouch; ig. 24: 1, 4, 3), one fragment of a Levallois point (Fig. 24: 5), and one fragment of a pseudo-Levallois point. Based on the character of the lithic artifacts, we presume that two Paleolithic occupations are represented – Gravettian and Early Upper Paleolithic.

KOSTELEČEK U JIHLAVY (OKR. JIHLAVA)

Kostel sv. Kunhuty. Mezolit. Sídliště. Záchraný výzkum.

Ze záchraného výzkumu v interiéru kostela sv. Kunhuty v Kostelci u Jihlavy pochází kolekce štípaných kamenných artefaktů. Celkem bylo získáno 33 ks artefaktů doplněných zlomky křemene, o jejichž arteficialitě však nelze bezpečně rozhodnout. Nálezy pocházejí z několika horizontů středověkých hlíněných poldlah a vrstev vyrovnávky terénu.

Z typologického hlediska převažují polotovary, a to menší úštěpy (60 %) doplněné jednotlivými čepelkami. Větší hřebenová čepel byla zhotovena z červenohnědého radiolaritu. Zcela ojediněle byly retušované nástroje, z nichž nejvýznamnější byl typický mikroolit – retušovaný trojúhelníček (obr. 25: 1). Ten byl vyroben z kvalitního silicitu. Dále byl nalezen úštěp s lokální škrabálovitou retuší (obr. 25: 3) a také po obvodu osekaný a obitý úštěp (drásadlo), který velmi připomíná tvarem (nikoliv však surovinou) novověké křesadlo do pušky (obr. 25: 2). Oba posledně jmenované kusy jsou z křemičité zvětralině hnědé a červenohnědé barvy. Dobře je patrná celková drobnotvarost industrie a absence jader i kusů suroviny, což dokládá pečlivé hospodaření se štípatelnou surovinou.

Ze surovinového hlediska převládají jurské rohovce typu Krumlovský les, exploatované v oblasti ležící níže po řece Jihlavě asi ve vzdálenosti 70 km vzdálenou čarou